Kendi Gökyüzünü Kuran Bir Sanatçı: Fikri Cantürk

Hayri Esmer

Kendi gökyüzünde düşler kurmak…boşluğu yeniden biçimlendirmek… Işıklı renkler, akışkan formlar, düşsel imgeler, efsaneler ve söylenceler…. sürekli dönüşen, ve her daim yeniden oluşarak biçimlenen bir atmosferde imgelerle oluşturulmuş kurgusal bir dünyada yaşamak. Yeryüzünü anıştıran toprak, dağ, ufuk, kent, ve diğer pek çok şeye uzak, kendi boşluğuna asılı kalmak… Kendi gökyüzünde kendi düşlerini kurmak ve bir yaşam boyu, bunu boyamak ve yine boyamak..

Sözkonusu ettiğimiz, 60'lı yıllardan bu yana kendisini resme ve akademisyenliğe adamış bir sanatçının, Fikri Cantürk'ün dünyası. Cantürk, son derece naturalist/gerçekçi bir yaklaşımla ele aldığı imgeleri, gerçek olmayan bir atmosferde yeniden kurgulamaktadır. Tarihsel söylencelerden, halk kültüründen ve bunlardaki düşsel unsurlardan beslenerek yeni bir gerçeklik oluşturan Cantürk, kendisine özgü bir atmosfer resmi yaratmaktadır. Içinde bireysel tarihi, öyküleri, anıları ve fantezileri olan bir resim. Iç içe geçmiş, çoğu zaman birbirinin içinde eriyen, canlı ve organik bir oluşumun sürekli ve devinim halindeki gerçekliği, bu atmosferin karakteristiği gibi durmaktadır.

Cantürk eski yaratılış söylencelerinden beslenmektedir. Sözgelimi, **'*İlk Günah/Yasak Elma*'** olarak adlandırdığı resim dizisi, insanoğlunun cenetten kovulmasına neden olan ilk suç eyleminden esinlenmekte ve bu olayı, olası kurgularla yeniden tasvire çalışmaktadır. Bilindiği gibi, üç büyük dinin kabul ettiği bu ortak mit: Adem ile Havva'nın tanrı buyruğunu hiçe sayıp, şeytana uyarak yasak elmadan tatması ve bunun sonucunda cenetten kovulmaları esasına dayanır. Bu mitolojik öykü, özellikle rönesans sonrasından başlayarak günümüze değin birçok sanat yapıtına konu olmuş, başta Dürer olmak üzere bir çok sanatçı bu konuda önemli yapıtlar ortaya koymuşlardır. Cantürk, eski ustaların da sıklıkla yöneldiği bu temayı, günümüzde artan suç eylemlerinin ve buna paralel olarak gittikçe kirlenen, doğallığından uzaklaşan ve yaşanılmaz hale gelen bir dünyaya duyduğu tepkinin metaforuna dönüştürmek istemektedir. Bundan ötürü onun resimlerinde gördügümüz, özlem duyulan dokunulmamış cennetsi mekanlar, çevremizde artık göremediğimiz mekanlardır. Belki de bunu görebilmenin olanaksızlığı sanatçının tamamen düşsel bir atmosfer yaratmasına neden olmaktadır.

Fikri Cantürk, bu resimlerinde, Adem'i bir tarafa bırakarak suç eyleminin 'esas unsuru' olarak Havva'ı temsilen kadın imgesini, elma ve yılanı, kendi resminde öteden beri kullanıyor olduğu, dünyanın oluşumunu anımsatan organik ve devinimsel nitelikleriyle dikkat çeken bir arka plan üzerine oturtmaktadır. Resimler adeta kadının bu eylemini gerçekleştirirken, tüm süreçleri aşama aşama göstermeye yeltenmektedir. Kadının bedensel hareketlerinin çağrıştırdıkları, bizi bu düşüncelere sürüklemekte… örneğin kadının elmayı dalından koparmak için uzanması, eline alması, elma elindeyken düşünmesi ya da düşünüyor gibi tutması ve tekrar tekrar düşünülen kompozisyonların yapılması, bu zorlu eylemin aşamalarının resmedilmeye çalışıldığı izlenimini yaratmaktadır. Tüm bu kurguların hayali bir cenneti anımsatan, son derece renkli bir arka plan üzerinde meydana gelmesi, sanatçının bu mekanı yaratmak için düş gücünü ne kadar zorladığını da göstermektedir. Iç içe geçmiş, saydam renklerin oluşturduğu son derece uyumlu, deneyim ve ustalığın kolaylıkla hissedilebildiği bu renkli alanlar resmi gerçekten etkileyici kılmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte, bu resimlerdeki kadın imgesi sıradan bir Havva betimlemesinden öte, farklı anlamları da çağrıştırmaktadır. İmgenin titiz bir işçilikle ele alınması, kompozisyonun odağına ve dikkat çekici bir şekilde yerleştirilmesi bunların da ötesinde moda dergilerinden alıntılanmış kadınları hatırlatmasıyla sanatçının daha çok, 'şeytani' duyguların temsilcisi yerine daha güncel bir imgeyle "güzellik ikonu" yaratmaya çalışıldığını düşündürtmektedir. Bu resimlerdeki kadın bedenleri, moda endüstrisinin önerdiği, idealleştirilmiş kadın tiplemeleriyle cazibelerini sergileyen kadınları hatırlatmaktadır. Kadının çıplak olması bu yönün daha fazla

vurgulanmasına yol açmaktadır. ‘Havva’, artık günümüzün reklam panolarında güzelliğinin farkında olarak poz veren, bu nedenle de bugüne ait bir kadın imgesine karşılık düşmektedir. Varoluşumuzu temsil eden bu mit, belkide bu bakışla güncel kılınmaktadır. Öte taraftan bu kurguyu tamamlayan yılan ve cezbedici çekiciliğiyle bazen havva’nın elinde bazen boşlukta ama çoğu zamanda kadına ait bir örtü üzerinde özenle sunulan ve ‘suça teşvik eden’ elma, kompozisyonları tamamlayıcı unsurlar olarak yer almaktadırlar.

Cantürk, gerek bu ‘*İlk Günah*’ dizisinde gerekse diğer resimlerinde, yeryüzüyle ilişkisi kesilmiş bir boşlukta ya da gökyüzünde son derece renkli bir atmosfer yaratmaktadır. Özellikle arka planda resmin tüm yüzeyine yayılan ve kompozisyona eğemen kılınan biçimsel oluşumlar bu resmin en karakteristik yönlerinden biridir. Dünyanın oluşumu görüntülerini anımsatan iç içe geçmiş, sürekli dönüşecek, farklılaşacak ve yeni formlara dünüşecekmiş gibi duran organik oluşumlar; bizi, yaşayan, devinen ve sürekli oluşum halindeki bir sürece tanık etmekte… Bu organik oluşumların güçlü, saydam ve kromalı renklerle de boyanması, kuşku yok ki, izleyicide güçlü ve derin duyumsamalar yaratmaktadır. Bu yoğun renklerin, bazen başka bir renk içinde eriyerek dağılması, bazen de katmanlar halinde üst üste yığılarak yoğun bir derinlikle cezbedici cennetsi bir atmosfer yaratması ve bunun sanatçının bireysel mitolojisiyle ustalıklı bir şekilde bütünleştirilmesi, Cantürk resminin esas vurgusu olsa gerek…